

УДК 332.3

ЗМІНИ ДО ДЕЯКИХ АКТІВ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ЩОДО ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ І ГРУНТІВ

М. Батура, аспірант

ORCID ID: 0000-0002-7142-4279

Львівський національний університет природокористування<https://doi.org/10.31734/architecture2023.24.230>

Батура М. Зміни до деяких актів Кабінету Міністрів України щодо охорони земель і ґрунтів

Закон України від 19 жовтня 2022 року № 2698-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель» мав на меті відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення, яка існувала до запровадження воєнного стану, підвищення ефективності реалізації державної політики у сфері охорони земель, врегулювання процедури внесення відомостей про якісні характеристики угідь, заходи щодо охорони земель і ґрунтів, обмеження у використанні земель до Державного земельного кадастру. На виконання вимог цього закону Держгеокадастр розробив документ – зміни до деяких актів Кабінету Міністрів України щодо охорони земель і ґрунтів.

Цим документом передбачається запровадити механізм, за допомогою якого будуть вноситись відомості до Державного земельного кадастру про різні заходи щодо охорони земель і ґрунтів, що надасть можливість фізичним та юридичним особам скористатись такими відомостями у вигляді витягу з Державного земельного кадастру про земельну ділянку та на Публічній кадастровій карті України (яка на сьогодні недоступна для перегляду). Така можливість надасть власникам, користувачам, органам місцевого самоврядування та іншим зацікавленим особам обізнаність щодо наявних заборон чи обмежень, умов та режимів використання земель, що відповідають вимогам законодавства. Також буде запроваджена класифікація заходів щодо охорони земель і ґрунтів, що дозволить ідентифікувати групи земель, які були порушені внаслідок надзвичайних ситуацій, збройної агресії, бойових дій. Така класифікація дозволить ухвалювати об'єктивні та справедливі рішення щодо визначення оподаткування таких земель.

Також цим документом була спрощена форма витягів із Державного земельного кадастру, здійснено удосконалення електронного документа та виключено адміністративну послугу, що надається на безоплатній основі, № 835 «Видача дозволу на зняття та перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок».

Ключові слова: закон, охорона землі, земельне законодавство, земля, земельна ділянка, Державний земельний кадастр, законодавчий акт.

Batura M. Amendments to some acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine concerning land and soil protection

Law of Ukraine dated October 19, 2022 No. 2698-IX "On Amendments to Certain Legislative Acts Regarding the Restoration of the System of Registration of Agricultural Land Lease Rights and Improvement of Land Protection Legislation" aimed at restoring the system of registration of agricultural land lease rights, which existed before the introduction of martial law, increasing the efficiency of the implementation of state policy in the field of land protection, regulating the procedure for entering information on the qualitative characteristics of land, and introducing measures for the protection of land and soil, restrictions on the use of land of the State Land Cadastre. In compliance with the requirements of this law, the State Geocadastre has developed a document - amendments to some acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine concerning land and soil protection.

This document envisages introducing a mechanism for entering information about various measures regarding land and soil protection into the State Land Cadastre. This will enable physical and legal entities to have the opportunity to use such information in the form of an extract from the State Land Cadastre about a land plot and on the Public Cadastral Map of Ukraine (which is currently not available for viewing). This opportunity will provide owners, users, local self-government bodies, and other interested parties with information about existing prohibitions or restrictions, conditions, and modes of land use that meet the requirements of the law. The classification of land and soil protection measures will also be introduced, which will provide identification of the groups of lands that have been disturbed as a result of emergencies, armed aggression, and hostilities. Such classification will contribute to objective and fair decisions regarding the determination of taxation of such lands.

Additionally, the document has simplified the form of extracts from the State Land Cadastre, improved the electronic document, and excluded the administrative service provided free of charge, No 835 "Issuance of a permit for the removal and transfer of soil cover of land plots".

Key words: law, land protection, land legislation, land, land plot, State Land Cadastre, legislative act.

Постановка проблеми. Контроль за використанням та охороною земель – це визначальна функція управління земельним фондом, за допомогою якої досягається його збереження та раціональне використання [1].

Згідно із Законом про охорону земель, охорона земель – це система правових, організаційних, економічних, технологічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання земель, запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського призначення для несільськогосподарських потреб, захист від шкідливого антропогенного впливу, відтворення і підвищення родючості ґрунтів, підвищення продуктивності земель лісового фонду, забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення [6]. Наша країна потерпає від жорстокої агресії з боку росії, тому проблеми в державі з'явилися на всіх її рівнях. Не стала винятком і земельна сфера. Бойові дії завдають великої шкоди нашій землі, і її відновлення займе значний час, тому просто необхідні зміни в законодавстві щодо охорони земель і ґрунтів. Так і загалом сфера охорони земель і ґрунтів потребує змін та вдосконалення, для того щоб землевласники, землекористувачі, органи місцевого самоврядування та інші зацікавлені особи та структури були більш обізнані щодо заборон, обмежень, режимів використання земельних ділянок. Також важливою складовою є оподаткування. Землі, які порушені внаслідок різних надзвичайних подій чи бойових дій, не можуть оподатковуватись на рівні із землями, які не зазнали порушень. З цих причин і необхідні зміни щодо охорони земель і ґрунтів, які працюватимуть на благо власників, користувачів та держави в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У Земельному кодексі України [2] зазначено, що земля – основне національне багатство, тому охорону земель та ґрунтів, проблеми в цій сфері в різний час досліджували різні фахівці в галузі аграрного, земельного чи екологічного права України, зокрема Ю. С. Шемшученко, М. В. Шульга, О. О. Погрібний та ін.

Питання охорони земель та ґрунтів постає через те, що промисловість і недобросовісна аграрія завдають негативного впливу землі, особливо сільськогосподарського призначення.

Тепер землі України зазнають найбільш негативних наслідків через війну з росією, тому це питання необхідно детально вивчати.

Постановка завдання. Метою статті є з'ясувати нові зміни до деяких актів Кабінету Міністрів України щодо охорони земель і ґрунтів – наскільки вони актуальні та дієві, та чи принесуть більше користі чи зашкодять.

Виклад основного матеріалу. Отже, останні зміни в охороні земель і ґрунтів внесено Законом України 2698-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель» (від 19 жовтня 2022 року) [4], в якому в одному з пунктів були встановлені зміни щодо здійснення внесення до Державного земельного кадастру відомостей про якісні характеристики угідь, заходи щодо охорони земель і ґрунтів, обмеження у використанні земель. Тому на вимогу цього закону Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 665 «Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України щодо охорони земель і ґрунтів» (від 30 червня 2023 року) [3]. Ця постанова передбачає такі зміни:

1. Впровадження механізму внесення до Державного земельного кадастру відомостей про заходи щодо охорони земель і ґрунтів, що надасть можливість фізичним та юридичним особам користуватись такими відомостями у формі витягу з Державного земельного кадастру про земельну ділянку та на Публічній кадастровій карті України, сприятиме широкій обізнаності власників і користувачів земельних ділянок, органів місцевого самоврядування щодо наявних заборон або обмежень у використанні земель, дозволених або не заборонених умов і режимів використання земельних ділянок відповідно до вимог законодавства.

2. Запровадження класифікації заходів щодо охорони земель і ґрунтів, яка дозволить ідентифікувати, зокрема, групи земель, порушених внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії, та бойових дій під час дії воєнного стану, що, своєю чергою, дасть змогу ухвалювати об'єктивні рішення під час визначення режимів оподаткування відповідних територій.

3. Спрощення й уніфікація форм витягів із Державного земельного кадастру про земельні ділянки та вдосконалення структури електронного документа.

Також цією постановою Уряду з переліку адміністративних послуг, що надаються Держгеокадастром та його територіальними органами на безоплатній основі, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2011 р. № 835, вилучено адмінпослугу «Видача дозволу на зняття та перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок».

Основне, що зазнало змін у Законі про охорону земель, це:

- прибрано згадування про відшкодування втрат сільськогосподарських земель;
- статтю 25 Закону України про охорону земель доповнили такими словами: «Відомості про якісні характеристики угідь, заходи щодо охорони земель і ґрунтів (освоєння земель для сільськогосподарських, лісогосподарських потреб; поліпшення сільськогосподарських, лісогосподарських угідь; рекультивація порушених земель, консервація деградованих, малопродуктивних і техногенно забруднених земель тощо), обмеження у використанні земель вносяться до Державного земельного кадастру на підставі документації із землеустрою в галузі охорони земель відповідно до Закону України «Про Державний земельний кадастр». Також нові зміни, згадані вище, були внесені до Закону України «Про Державний земельний кадастр».

Тепер розглянемо детальніше зміни, які внесла Постанова № 665 «Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України щодо охорони земель і ґрунтів» (від 30 червня 2023 року) [3]. Насамперед цікавлять зміни та доповнення, що стосуються охорони земель і ґрунтів.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру» [5] зазнала змін та доповнень, які розглянемо далі.

Пункт 22, який стосується відомостей про землю, які вносяться до Державного земельного кадастру, доповнили пунктом 10, в якому йдеться про: відомості про заходи щодо охорони земель і ґрунтів у межах території адміністративно-територіальної одиниці. Тобто впорядковано такі відомості, які будуть вноситись: назва та код заходу, площа, контури земель (з координатами та довжинами поворотних точок), товщина родючого шару ґрунту (у тому числі об'єм), кошторисна вартість таких робіт

та терміни виконання, інформація про документи, на підставі яких передбачено проведення таких заходів щодо охорони, дата та назва договору між замовником та виконавцем документації із землеустрою, рішення про її затвердження, електронна копія таких документів.

Пункт 24, який стосується внесення відомостей до Державного земельного кадастру про земельні ділянки, доповнили підпунктом 18, який відповідає підпункту 10 пункту 22 цього ж Порядку. Тобто відомості будуть вноситись як до землі в загальному понятті, так і до конкретних земельних ділянок.

Пункт 45, в якому йдеться про створення тематичних карт чи планів під час ведення Державного земельного кадастру, доповнили підпунктом 13¹ – карти (плани) територій, на яких здійснюються заходи щодо охорони земель і ґрунтів. Тобто будуть складатися плани чи карти тих територій, на яких здійснюватимуться чи здійснюються заходи, спрямовані на охорону земель і ґрунтів.

Пункт 87 доповнили підпунктом 10 – заходи щодо охорони земель і ґрунтів у межах територій адміністративно-територіальних одиниць. Отже, тепер заявнику буде надаватись витяг з Державного земельного кадастру для підтвердження внесення до Державного земельного кадастру відомостей, зокрема виправлення виявлених помилок, та який буде доповнений відомостями про охорону земель і ґрунтів.

Пункт 97, в якому йдеться про підстави внесення відомостей (змін до них) про землі, які зазначені у пункті 22 цього Порядку, доповнили підпунктом 11 про те, що внесення відомостей чи змін до них виконують на підставі схем землеустрою і техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць та робочих проектів землеустрою. Тобто такі відомості не можуть бути внесені чи змінені безпідставно, а тільки на основі вищезгаданих підстав.

Пункт 121 доповнили словами «відомостей про заходи щодо охорони земель і ґрунтів». Цей пункт стосується подачі відомостей Державному кадастровому реєстратору.

Пункт 165, який стосується видачі Державними кадастровими реєстраторами платних витягів із земельного кадастру, доповнили винятком про можливість отримання безкоштовних витягів при внесенні відомостей

про заходи щодо охорони земель і ґрунтів, а також при пошуку, перегляді, копіюванні та роздрукуванні відомостей Державного земельного кадастру, оприлюднених на офіційному вебсайті, про заходи щодо охорони земель і ґрунтів.

Пункт 181 про отримання вкопіювання з картографічної основи Державного земельного кадастру доповнили абзацом, який означає, що на вкопіюванні також будуть міститися відомості про облікові номери та межі територій, на яких здійснюються заходи щодо охорони земель і ґрунтів.

Пункт 196 доповнили абзацом про оприлюднення відомостей Державного земельного кадастру, зокрема відомостей про заходи щодо охорони земель і ґрунтів у межах території адміністративно-територіальної одиниці: назва чи код заходу, площа, контур земель, координати та довжини, товщина та об'єм родючого шару, кошторис вартості та терміни проведення, інформація про документи, на підставі яких будуть проводитися такі заходи.

Пункт 211, який відповідає за сервіси моніторингу звернень щодо відомостей та змін до них до Державного земельного кадастру або користування відповідними відомостями, доповнили підпунктом 3², який зазначає, що вони мають відстежувати також інформацію про внесення відомостей про заходи щодо охорони земель і ґрунтів (змін до них) на підставі заяви про внесення відомостей (змін до них) до Державного земельного кадастру.

Також відбулись незначні зміни в інших пунктах та підпунктах, які уточнюють чи впорядковують їхню суть.

Не обійшлося й без змін до змісту, структури і технічних характеристик електронного документа. При внесенні змін, згаданих вище, неможливо обійти й електронний документ, який потрібно теж впорядкувати згідно з вимогами чинного законодавства. Електронний документ містить відомості про результати робіт із землеустрою та оцінки земель в електронному вигляді, формується з метою внесення даних до Державного земельного кадастру, тому всі ці зміни мають застосовуватися в обов'язковому порядку до такого документа.

У вимогах до змісту, структури і технічних характеристик електронного документа після розділу «Угіддя земельної ділянки» доповнили додаток розділом такого змісту: «Відомості про заходи щодо охорони земель і ґрунтів». Цей додаток має на меті додати елементи в електронний документ, які стосуються охорони земель та ґрунтів.

В електронний документ додано елемент «Відомості про заходи щодо охорони земель і ґрунтів», де зазначають таке: назву та напрям заходу; код заходу; метричну інформацію, яка містить такі дані: площа, координати, опис контуру земель, товщина та об'єм родючого ґрунту (або порушеного); кошторисну вартість робіт; терміни проведення заходів; інформацію про документи: підстава проведення заходів, відомості про договір, відомості про рішення затвердження.

Додаток 2 до Порядку ведення Державного земельного кадастру – Перелік територіальних зон (груп об'єктів Державного земельного кадастру) доповнили такими позиціями: 028 Території, на яких здійснюються заходи щодо охорони земель і ґрунтів та 029 Режимуютьорючий об'єкт.

Додаток 7 до Порядку ведення Державного земельного кадастру – Вкопіювання з картографічної основи Державного земельного кадастру, кадастрової карти (плану) доповнили пунктом «Облікові номери територій, на яких здійснюються заходи щодо охорони земель і ґрунтів».

Додатки до Порядку ведення Державного земельного кадастру 41 (Довідка, що містить узагальнену інформацію про землі (території), 45 (Витяг з Державного земельного кадастру про землі в межах території адміністративно-територіальних одиниць) та 47-47¹ (Витяг з Державного земельного кадастру про земельну ділянку) доповнено такими елементами (див. рис.).

Порядок ведення Державного земельного кадастру доповнили додатком 64, в якому вказані назви та напрями заходів щодо охорони земель та ґрунтів, їх коди, які розбито на групи та підгрупи, короткий огляд яких наведено в таблиці.

"Відомості про заходи щодо охорони земель і ґрунтів у межах адміністративно-територіальної одиниці	
Назва та напрям заходу	<назва та напрям заходу>
Площа	<площа, гектарів>
Товщина родючого шару ґрунту, у тому числі об'єм ґрунтової маси	<товщина, метрів><об'єм, куб. метрів, тонн>
Кошторисна вартість запроєктованих робіт	<вартість, гривень>
Строки проведення	<число, місяць та рік початку робіт><число, місяць та рік завершення робіт><строк, років>
Інформація про документи, на підставі яких передбачено здійснення заходу щодо охорони земель і ґрунтів	<назва документа> <найменування органу, яким прийнято рішення про надання дозволу на розроблення відповідної документації із землеустрою> <число, місяць та рік прийняття документа> <номер документа> <назва договору> <число, місяць та рік укладення договору> <назва документа> <найменування органу, якими прийнято рішення про затвердження відповідної документації із землеустрою> <число, місяць та рік прийняття документа> <номер документа>";

Рис. Нові елементи в додатках 41 та 45 до Порядку ведення Державного земельного кадастру

Таблиця

Назва та напрям заходу щодо охорони земель і ґрунтів

Код		Назва та напрям заходу щодо охорони земель і ґрунтів
групи	підгрупи	
101	000	Рекультивация порушених земель, крім земель, порушених внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану
101	001	Сільськогосподарський напрям
101	002	Лісогосподарський напрям
101	003	Рибогосподарський напрям
101	004	Водогосподарський напрям
101	005	Рекреаційний напрям
101	006	Санітарно-гігієнічний напрям
101	007	Будівельний напрям
101	008	Природоохоронний напрям
102	000	Рекультивация земель, порушених внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану
102	001	Сільськогосподарський напрям
102	002	Лісогосподарський напрям
102	003	Рибогосподарський напрям
102	004	Водогосподарський напрям
102	005	Рекреаційний напрям
102	006	Санітарно-гігієнічний напрям
102	007	Будівельний напрям
201	000	Зняття та перенесення родючого шару ґрунту земель та земельних ділянок, крім земель та земельних ділянок, порушених внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану

Продовження таблиці

202	000	Зняття та перенесення родючого шару ґрунту земель та земельних ділянок, порушених внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану
301	000	Консервація земель, крім земель, порушених внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану
301	001	Консервація-реабілітація
301	002	Консервація-трансформація
301	003	Ренатуралізація
302	000	Консервація земель, порушених внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану
302	001	Консервація-реабілітація
302	002	Консервація-трансформація
302	003	Ренатуралізація
401	000	Поліпшення стану сільськогосподарських угідь і лісових земель, крім угідь і земель, порушених внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану
402	000	Поліпшення стану сільськогосподарських угідь і лісових земель, порушених внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану
501	000	Захист земель, крім земель, порушених внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану, від ерозії, підтоплення, заболочення, вторинного засолення, висушення, зсувів, ущільнення, закислення, забруднення промисловими та іншими відходами, радіоактивними та хімічними речовинами
502	000	Захист земель, порушених внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану, від ерозії, підтоплення, заболочення, вторинного засолення, висушення, зсувів, ущільнення, закислення, забруднення промисловими та іншими відходами, радіоактивними та хімічними речовинами

Висновки. Проведено дослідження щодо Постанови Кабінету Міністрів України № 665 та змін, які вона внесла. Дійшли висновку, що ці зміни повинні привести систему охорони земель та ґрунтів у відповідність до теперішнього стану та ситуації в країні загалом. Як зазначалось у статті, зміни були внесені в усі пункти, підпункти та додатки. Це дає розуміння того, що вони мають працювати та виконати своє завдання щодо охорони земель та ґрунтів. Усі передбачені постановою зміни цілком логічні та правильні, таким чином, питання щодо охорони земель і ґрунтів на сьогодні відповідає чинним потребам та викликам, але його потрібно розвивати й надалі, оскільки це є один із важливих напрямів державної політики в умовах загострення екологічної ситуації, спричиненої, зокрема, бойовими діями на території нашої країни.

Бібліографічний список

1. Антонова С. С., Журик М. Є. Державний контроль за використанням і охороною земель: регіональний аспект.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. № 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1968> (дата звернення: 11.07.2023).

2. Земельний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 11.07.2023).

3. Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України щодо охорони земель і ґрунтів: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.2023 р. № 665. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/665-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.07.2023).

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель: Закон України від 19.10.2022 р. № 2698-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2698-20#Text> (дата звернення: 12.07.2023).

5. Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру: Постанова

6 Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2012 р. № 1051. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.07.2023).

7 Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text> (дата звернення: 12.07.2023).

Стаття надійшла 29.08.2023